

Hajdanában — vagy talán még a közeli múltban is? — a magyar gyerekek jó részének játékelméleti művelődése a csapdlecsacsi és a svindli nevű örökzöld kártyajátékokkal, no meg diófával is rendelkező szülők vagy nagyszülők leszármazottainál a hosszú téli estéken dióra játszott, rossz hírével is kellemes izgalmat keltő huszonegyezéssel kezdődött. Érthető ez, hiszen az így töltött órák sűrűn ismételhető, sohasem unalmas családi események voltak, és *a kártya mindig kéznél volt*. Ha nagy szavakat akarnék használni, nyugodtan mondhatnám, hogy sokunk társadalmi beilleszkedését és szellemi fejlődését segítette a gyermekkori ismeretség az ördög bibliájával! Érthetőbbre fordítva a beszédet, a kártya megtanít arra, hogy a szabályokat meg lehet tanulni, be lehet és rendszerint be is kell tartani, habár, mint a Guszti-elv mondja, többet ér egy pillantás az ellenfél lapjába, mint félóra gondolkodás... A kártya továbbá ráébreszt, talán hatásosabban, mint egyik-másik számtanóra: az eszünk arra való, hogy használjuk. (Ahogyan a kártyások mondják: Piatnik csak kártyát adott...) Nem utolsósorban, a kártya egyfajta érdekesítő — és jó kezekben veszélytelen — sport is, azt pedig már Hemingway megmondta, hogy a sport arra tanít, hogy becsületesen győzzünk, vagy emelt fővel veszítsünk, tehát a sport mindenre megtanít.

Régi diákom, Csibor Zoltán, aki most a békéscsabai főiskolán tanítja a matematikát és informatikát, személyes tapasztalatból tudja mindezeket. Baráti kapcsolataiban és családapai mivoltában egyaránt eszköze, segítsége és nagyszerű szórakozása a kártya. Két évtizedes tanári gyakorlat után határozta el, hogy a szép és magas tudományok mellett kedvelt kártyajátékaiba is bevezeti az érdeklődőket. Így született ez a könyv, amely nem kártyalexikonnak készült, inkább olyan tankönyvnek, amely a beavatott szakember számára is nyújt érdekes és tanulságos fejezeteket.

A XIX. század végének nagy magyar írói, Jókai Mór és Mikszáth Kálmán szenvedélyes kártyások voltak. Nem kevésbé lelkes híve volt a játéknak a hazai irodalom egy kisebb mestere, Szomaházy István, aki bő száz évvel ezelőtt könyvben is összefoglalta az akkori kártyázás szabályait. Ez csupán egy volt az elmúlt két évszázadban megjelent számos kártyakönyv közül — az elsőt 1824-ben, éppen a reformkor hajnalán nyomtatták ki. Az Olvasó előtt lévő könyv mindegyiktől különbözik. Bevezető fejezetei a kezdőket célozzák meg, középső harmada pedig négy klasszikus játékot (ferbli, whist, alsós és ulti) ismertet lényegre törő módon, illetve ezek korszerű változataiba vezeti be olvasóját. A harmadik részben a ma újra népszerű tarokknak a „boldog békeidőkben” gyakorolt három válfajával ismerkedhetünk meg, köztük azzal, amelyet Jókai és Mikszáth játszottak a korszak legendás politikusaik társaságában.

A kártyát, amióta a kereszties vitézek behozták Európába, rendszerint fanyalagva engedélyezték, gyakrabban inkább tiltották. Lánglelkű ellensége volt például Hunyadi harcostársa, Kapisztrán Szent János — akit nem ezért tisztelünk... Igazi jelentőségét fél évezreddel később Neumann János, a számítógép megalkotója ismerte fel, amikor megalkotta a kártyajátékok matematikai elméletét, s rájött, hogy ez az elmélet kevésbé könnyed körülmények között is alkalmazható: a gazdasági versenyt, a háborút, a nemzetközi politikát is sikeresen lehet elemezni segítségével. Csibor Zoltán nem beszél Neumann elméletéről, és ezt helyesen teszi. Ő, szerényen, csupán arra a fajta szórakoztató gondolkodásra akarja

felkészíteni a könyvét forogatókat, amelynek képességére az élet más területein is szükség lehet, s amely önmagában is annyira vonzó foglalatosság, hogy fenntartás nélkül hajlandók vagyunk megérteni az anekdótabeli lelkipásztort, aki felsőbbbsége rosszallásának hallatán ezekkel a szavakkal mondott le a túlzásba vitt kártyajátékról: „Ígérem, hogy sohasem fogok többé kártyázni, kivéve, ha vendégségben vagyok, vagy nálam van vendégség, vagy éppen ötödiket keresnek, avagy egyéb alkalom kínálkozik.”

Szeged, 2001. május 8-án.

Csákány Béla